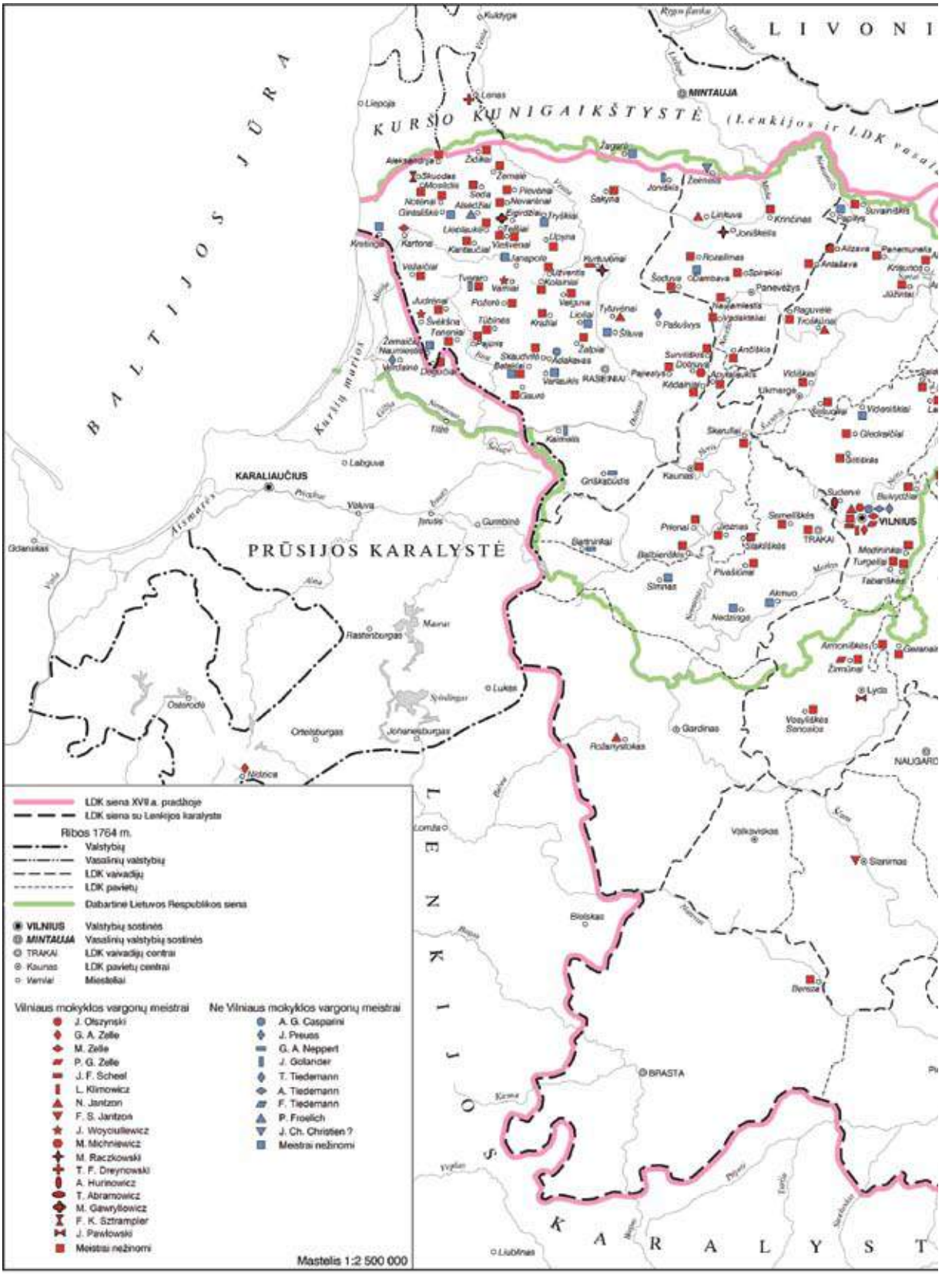
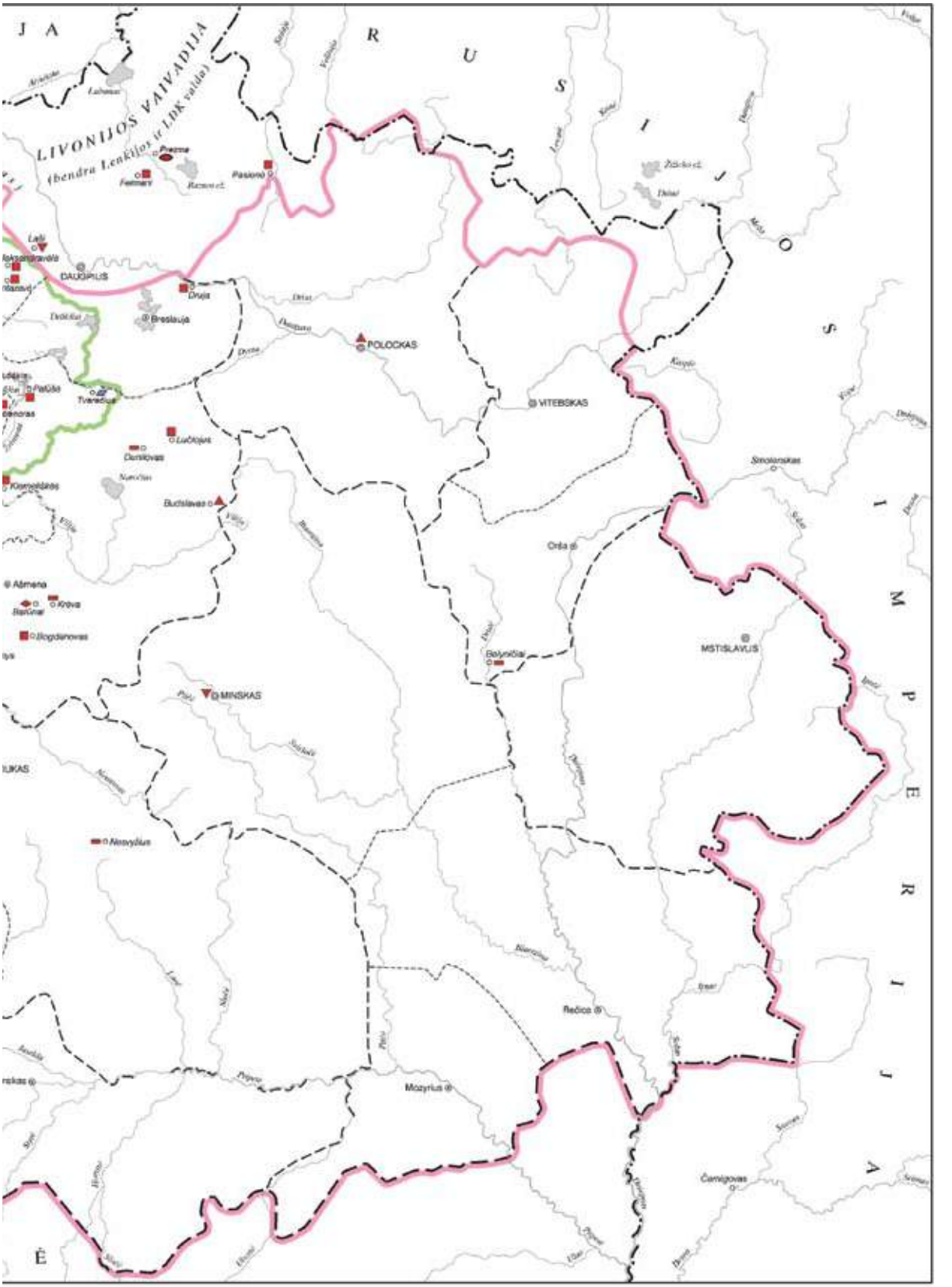
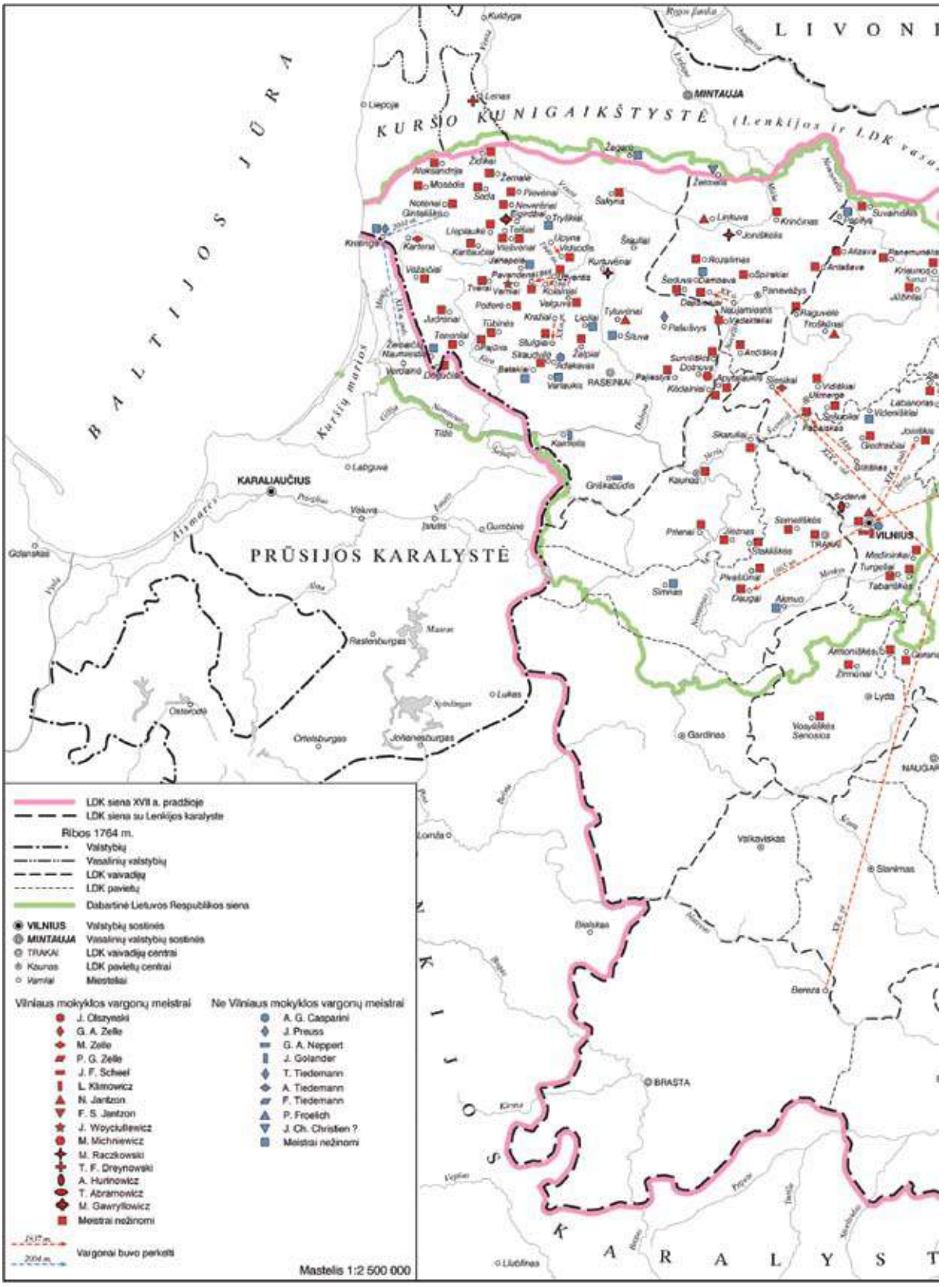
ILIUSTRACIJOS

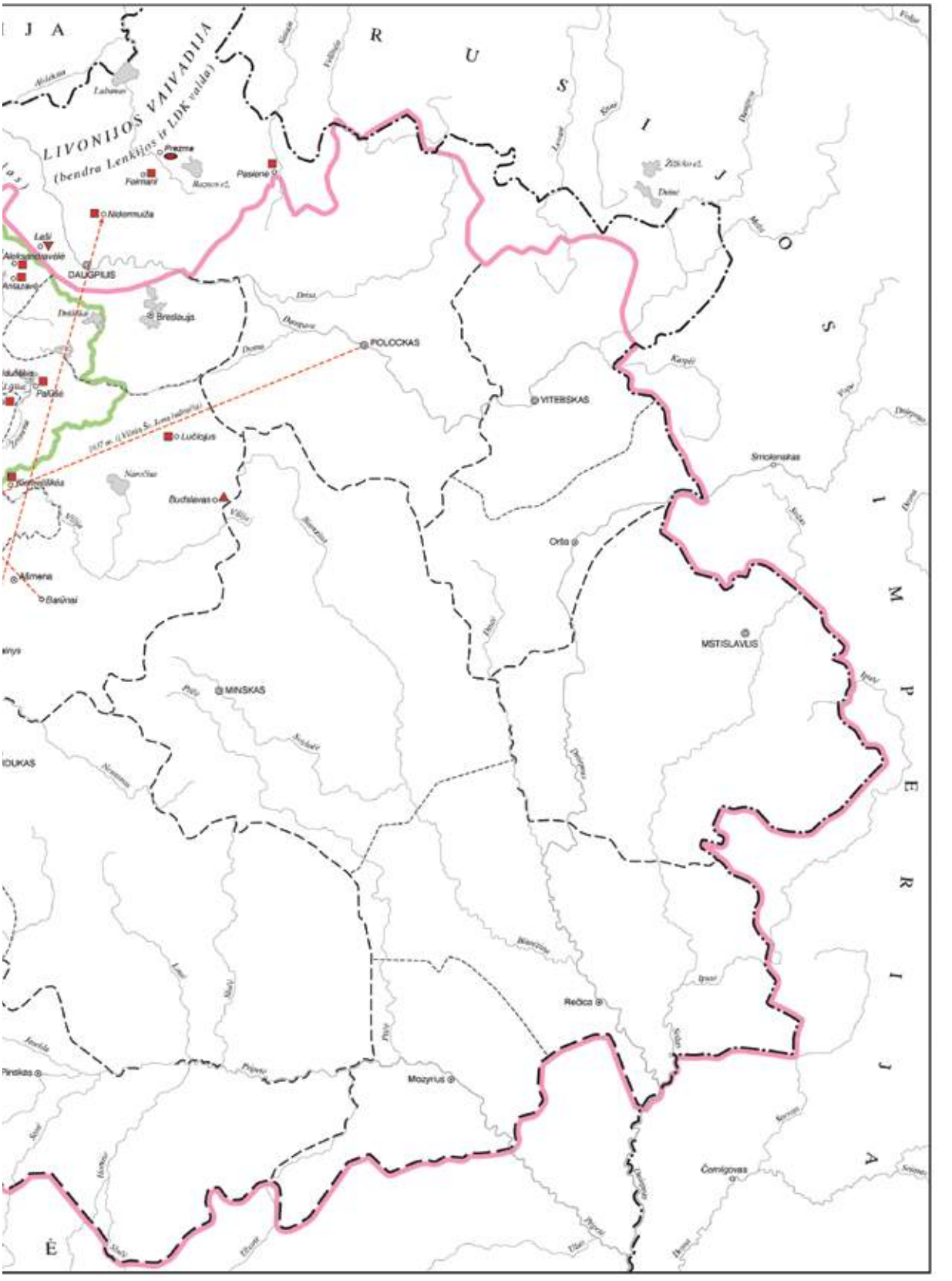

1. Barokinių vargonų žemėlapis XVIII–XIX a. I p. Lietuvos teritorijoje

LIVONIJOS VAIVADIJA
(bendra Lenkijos ir LDK valdos)
DAUGPILIS
POLOCKAS
VITEBSKAS
MINSKAS
MSTISLAVLIS
Orša
Mozyrius
Rečica
Čerigovas
Smolenskas
Buchlavas
Dunilovas
Lučiojus
Bolyničiai
Pasiene
Breslauja
Druja
Tverečius
Kopyl
Nesvyžius
Klimoviškės
Ašmena
Rusija
Lietuva
Latvija
Baltarusija

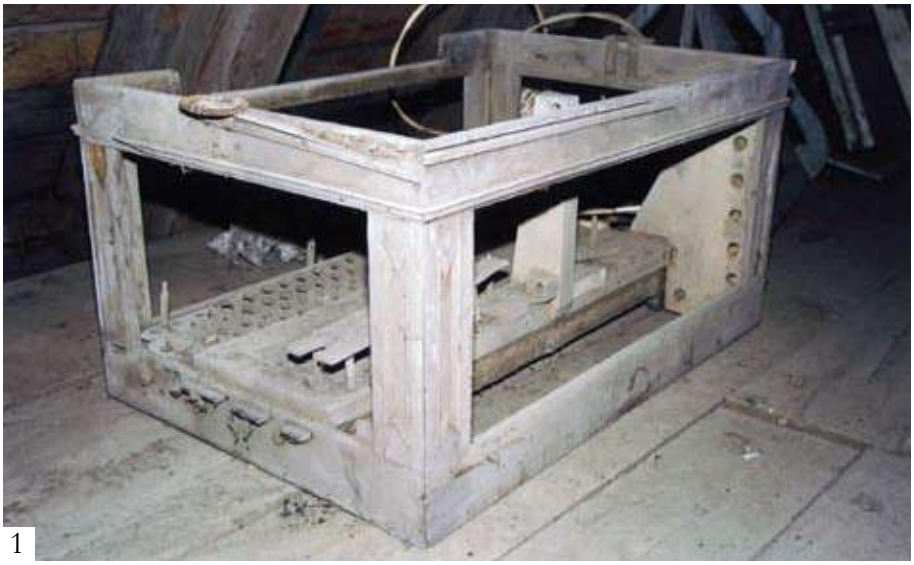

2. Išlikusių, iš vienos vietovės į kitą perkeltų vargonų situacija XXI a. 1 deš.

LIVONIJOS VAIVADIJA
(bendra Lenkijos ir LDK valda)
R U S I J O S
I M P E R I J A
Prezma
Pasiene
Naumuža
DAUGPILIS
Breslauja
POLOCKAS
VITEBSKAS
Smolenskas
Lučiogus
Buchlavas
Orša
MSTISLAVLIS
MINSKAS
Rečica
Mozyrius
Čemigovas

3. Akmens bažnyčios pozityvas, XVII a. pab., nežinomas meistras (dabar eksponuojamas Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje Vilniuje)

1

2

3

4

4. [1, 2] Tenenių ir [3, 4] Semeliškių bažnyčių palėpėse rastų nešiojamų vargonų fragmentai, ~1700, meistrai nežinomi

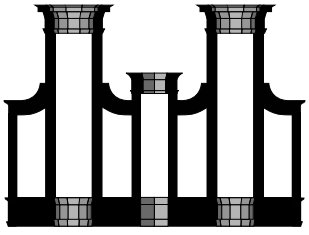

5. Kairėje: Kauno Šv. Jurgio bernardinų bažnyčioje išlikęs akustinio būgno bokštelis, nežinomas meistras, ~1680; dešinėje: Johann Georg Wolff, 1677–1680, Pelplino katedra (*Pelplin*, Lenkija)

6-1. Nežinomas meistras, 1803, Sedos bažnyčia

6. Vargonų prospekto 1. 1. 1. varianto pavyzdžiai

6-2. Nežinomas meistras, ~1760–1770, Vilniaus Šv. Jurgio bažnyčia

6-3. Nežinomas meistras, iki 1792, Šeduvos bažnyčia

6-4. Nežinomas meistras, ~1800, Tverų bažnyčia

6-5. Tomas Francisk Dreynowski, 1809, Lėno bažnyčia (*Lēnas*, Latvija)

6-6. Michael Zelle, 1782, Siesikų bažnyčia

6-7. Friedrich Samuel Jantzon, 1798, Lašių bažnyčia (*Laši*, Latvija)

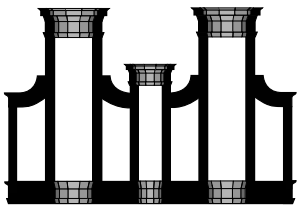
6-8. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Kauno liuteronų bažnyčia

6-9. Nežinomas meistras, XIX a. pr. / po 1807, Apytalaukio bažnyčia

7-1. Nežinomas meistras, iki 1782, Jiezno bažnyčia

7. Vargonų prospekto 1. 1. 2. varianto pavyzdžiai

7-2. Nežinomas meistras, ~1770, Vilniaus Visų Šventųjų bažnyčia

7-3. Nežinomas meistras, ~1770, Šiaulių katedra

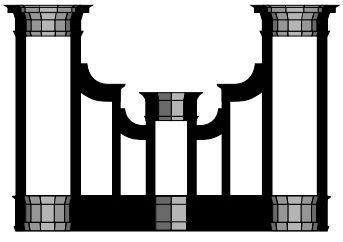
7-4. Nežinomas meistras, ~1770–1780, Joniškio (Molėtų r.) bažnyčia (vargonai hipotetiškai priskiriami Nicolausui Jantzonui)

7-5. Nežinomas meistras, po 1792, Jūžintų bažnyčia

8-1. Nežinomas meistras, po 1782, Stakliškių bažnyčia

8. Vargonų prospekto 1. 1. 3. varianto pavyzdžiai

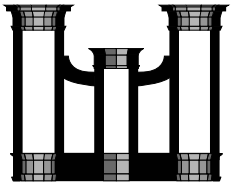
8-2. Nežinomas meistras, 1831, Žemaičių Naumiesčio katalikų bažnyčia

8-3. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Varlaukio bažnyčia

9-1. Nežinomas meistras, XVIII a. 4 ketv., Medininkų bažnyčia

9. Vargonų prospekto 1. 2. 1. varianto pavyzdžiai

9-2. Nežinomas meistras, 1781, Semeliškių bažnyčia

9-3. Nežinomas meistras, ~1790, Kėdainių Šv. Juozapo bažnyčia

9-4. Nežinomas meistras, ~1760–1770, Kėdainių Šv. Jurgio bažnyčia

9-5. Nežinomas meistras, ~1770, Senųjų Vosyliškių (Baltarusija) bažnyčia

9-6. Nežinomas meistras, 1796, Rozalimo bažnyčia

9-7. Nežinomas meistras, 1815, Kantaučių bažnyčia

9-8. M. Gawryllowicz, 1835–1836, Eigirdžių bažnyčia

9-9. Nežinomas meistras, ~1780, Kriaunų bažnyčia

9-10. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Panemunėlio bažnyčia

9-11. Nežinomas meistras, tarp 1797 ir 1806, Skaudvilės bažnyčia

9-12. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Notėnų bažnyčia

9-13. Nežinomas meistras, 1802 (vargonai sudegė 2013), Balbieriškio bažnyčia

9-14. Nežinomas meistras, 1803, Joniškėlio bažnyčia

9-15. Nežinomas meistras, 1808, Vėžaičių bažnyčia

9-16. Nežinomas meistras, ~1807, Vidsodžio bažnyčia

9-17. Nežinomas meistras, 1767–1769, Prienų bažnyčia

9-18. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Pivašiūnų bažnyčia

9-19. Nežinomas meistras, XIX a. I p., Tūbinių bažnyčia

9-20. Theodor Tiedemann (Vyresnysis), 1777, Penkovo bažnyčia (*Pieńkowo*, Lenkija)

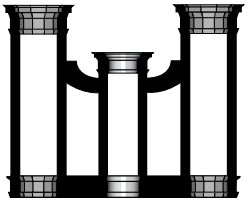
9-21. Nežinomas meistras, XIX a. pr. (vargonai sudegė 1971), Batakių katalikų bažnyčia

9-22. Nežinomas meistras, 1808 (vargonai sudegė 1971), Gaurės bažnyčia

10-1. Nežinomas meistras, ~1770, Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčia

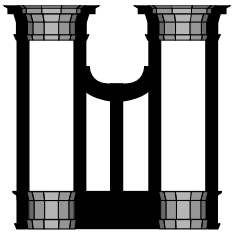

10. Vargonų prospekto 1. 2. 3. varianto pavyzdžiai

10-2. Nežinomas meistras, ~1782, Suvainiškio bažnyčia

11. Vargonų prospekto 1. 2. 4. varianto pavyzdžiai

11-1. Nežinomas meistras, 1765, Pasienės bažnyčia (*Pasīne*, Latvija)

11-2. Nežinomas meistras, ~1770, Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios Oginskių koplyčia

11-3. Nežinomas meistras, 1795, Antazavės bažnyčia

11-4. Nežinomas meistras, ~1810, Judrėnų bažnyčia

11-5. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Pabaisko bažnyčia

11-6. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Tabariškių bažnyčia

11-7. Nežinomas meistras, 1807, Lieplaukės bažnyčia

11-8. Nežinomas meistras, po 1804, Vaiguvos bažnyčia

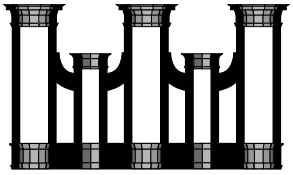
11-9. Nežinomas meistras, XVIII a. II p., Slanimo bernardinų bažnyčia (*Слоним*, Baltarusija)

11-10. Nežinomas meistras, ~1830, Juozapavos bažnyčia

12-1. Nežinomas meistras, 1815, Janapolės bažnyčia

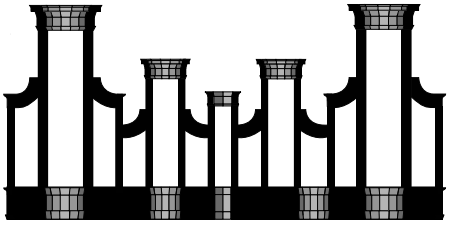
12. Vargonų prospekto 1. 3. 1. varianto pavyzdžiai

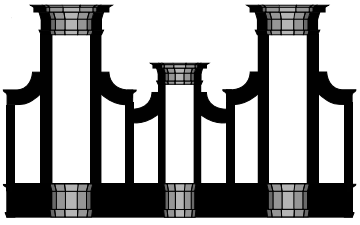
12-2. Nežinomas meistras, 1821, Nevarėnų bažnyčia

13-1. Nicolaus Jantzon (?), 1765–1766, Vilniaus Šv. Jonų bažnyčia, hipotetinė autentiško prospekto rekonstrukcija

13. Vargonų prospekto 1. 3. 2. varianto pavyzdys

→ 14. Vargonų prospekto 2. 1. varianto pavyzdžiai

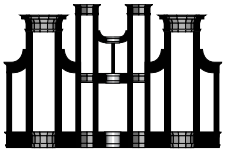

14-1. Nicolaus Jantzon (?), ~1780–1785, Vilniaus arkikatedra, hipotetinė autentiško prospekto rekonstrukcija

14-2. Nicolaus Jantzon, 1781/1783, Budslavo bažnyčia (*Будслаў*, Baltarusija)

15. Vargonų prospekto 2. 2. varianto pavyzdžiai

15-1. Nicolaus Jantzon, 1789, Tytuvėnų bažnyčia

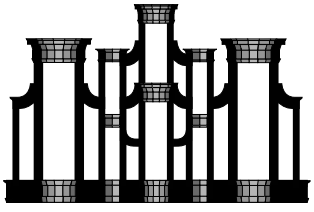

15-2. Mateusz Raczkowski, 1792–1793, Kurtuvėnų bažnyčia

15-3. Nicolaus Jantzon, 1787–1789, Troškūnų bažnyčia

16-1. Nicolaus Jantzon, 1764–1766, Vilniaus bernardinų bažnyčia, Kristiano Wegscheiderio rekonstrukcijos eskizas

16. Vargonų prospekto 2. 3. varianto pavyzdžiai

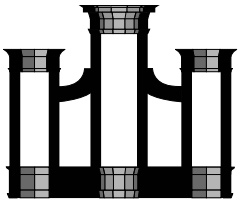
16-2. Nicolaus Jantzon, 1764–1766, Vilniaus bernardinų bažnyčia

16-3. Nicolaus Jantzon, 1764–1765, Linkuvos bažnyčia

17-1. Nežinomas meistras, 1770, Anykščių bažnyčia

17. Vargonų prospekto 3. 1. 1. varianto pavyzdžiai

17-2. Gerhardt Arendt Zelle, 1751–1753 (vargonai neišliko), Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčia

17-3. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Buivydžių bažnyčia (neišliko)

17-4. Nežinomas meistras, ~1782, Kiemeliškių bažnyčia (*Кемелішкі*, Baltarusija)

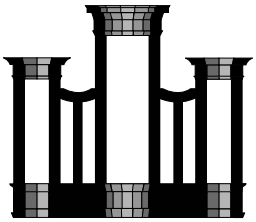

17-5. Nežinomas meistras, ~1780, Vilniaus Kalvarijų bažnyčia

17-6. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Geranainių bažnyčia (*Геранёны*, Baltarusija)

18. Vargonų prospekto 3. 1. 2. varianto pavyzdžiai

18-1. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Vilniaus universiteto aula

18-2. Piotr Wojciechowicz, XX a. pr., Palenkės Belsko Švč. Mergelės Marijos ir šv. Mykolo bazilika (*Bielsk Podlaski*, Lenkija)

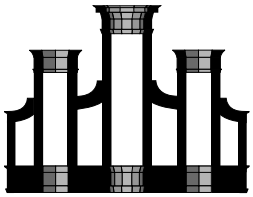

18-3. Nežinomas meistras, 1802, Pavandenės bažnyčia

18-4. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Skarulių bažnyčia

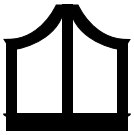

19. Vargonų prospekto 3. 1. 3. varianto pavyzdžiai

19-1. Nežinomas meistras, XVIII a. pab., Drujos bernardinų bažnyčia (*Друя*, Baltarusija)

19-2. Nežinomas meistras, 1805, Plungės bažnyčia

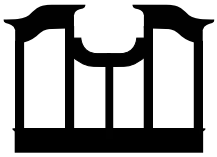

20. Vargonų prospekto 3. 1. 4. varianto pavyzdys

20-1. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Požerės bažnyčia

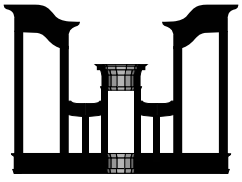

21. Vargonų prospekto 3. 2. 1. varianto pavyzdys

21-1. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Palūšės bažnyčia

22-1. Nežinomas meistras, 1782, Krinčino bažnyčia

22. Vargonų prospekto 3. 2. 3. varianto pavyzdžiai

22-2. Nežinomas meistras, 1788, Tryškių bažnyčia

22-3. Nežinomas meistras, 1814?, Butkiškės bažnyčia

22-4. Nežinomas meistras, ~1830, Varnių parapinė (Šv. Aleksandro) bažnyčia

23-1. Joachim Friedrich Scheel ir Ludwik Klimowicz (?), ~1763–1765, Vilniaus Šv. Teresės bažnyčia

23-1. Joachim Friedrich Scheel ir Ludwik Klimowicz, 1761, Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčia

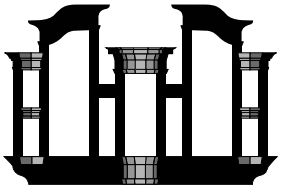
23-2. Nežinomas meistras, ~1760, Feimanių bažnyčia (*Feimaņi*, Latvija)

23. Vargonų prospekto 3. 3. 1. varianto pavyzdžiai

24-1. Nežinomas meistras, ~1760–1770, Daugų bažnyčia

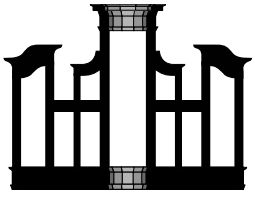
24. Vargonų prospekto 3. 3. 2. varianto pavyzdys

24-2. 3. 3. 2. varianto analogas: Christian Klausing, 1734–1737, Ochtersumo evangelikų liuteronų bažnyčia (*Ochtersum*, Vokietija)

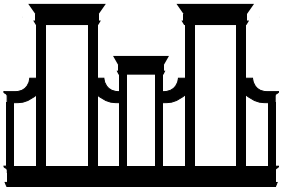
25-1. Nežinomas meistras, 1800, Trakų bažnyčia

25. Vargonų prospekto 3. 3. 3. varianto pavyzdys

26-1. Nežinomas meistras, 1819, Mosėdžio bažnyčia

26. Vargonų prospekto 4. 1. 1. varianto pavyzdžiai

26-2. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Degučių bažnyčia

26-3. Nežinomas meistras, 1839, Žemalės bažnyčia

26-4. Nežinomas meistras, 1854, Luokės bažnyčia

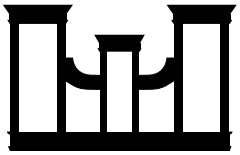

27-1. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Kartenos bažnyčia

27. Vargonų prospekto 4. 1. 2. varianto pavyzdys

28. Vargonų prospekto 4. 1. 3. varianto pavyzdžiai

28-1. Nežinomas meistras, XIX a. I p., Pajūrio bažnyčia

28-2. Nežinomas meistras, XIX a. I p., Surviliškio bažnyčia

28-3. Nežinomas meistras, XIX a. pr. / 1806, Švėkšnos evangelikų liuteronų bažnyčia

28-4. Nežinomas meistras, 1811, Nidermuižos bažnyčia (Nīdermuiža, Latvija)

28-5. Nežinomas meistras, ~1830, Vadaktėlių bažnyčia

28-6. Nežinomas meistras, 1843, Šaukoto bažnyčia

28-7. Nežinomas meistras, ~1841, Tenenių bažnyčia

28-8. Nežinomas meistras, ~1830, Židikų bažnyčia

28-9. Nežinomas meistras, 1856?, Alizavos bažnyčia

28-10. Nežinomas meistras, 1862?, Antašavos bažnyčia

29. Vargonų prospekto 4. 1. 4. varianto pavyzdžiai

29-1. Nežinomas meistras, XIX a. pr. / 1818?, Aleksandravėlės bažnyčia

29-2. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Volpos bažnyčia (*Boŷna*, Baltarusija)

30-1. Antoni Hurinowicz, 1817, Sudervės bažnyčia

30-2. Nežinomas meistras, ~1810, Giedraičių bažnyčia

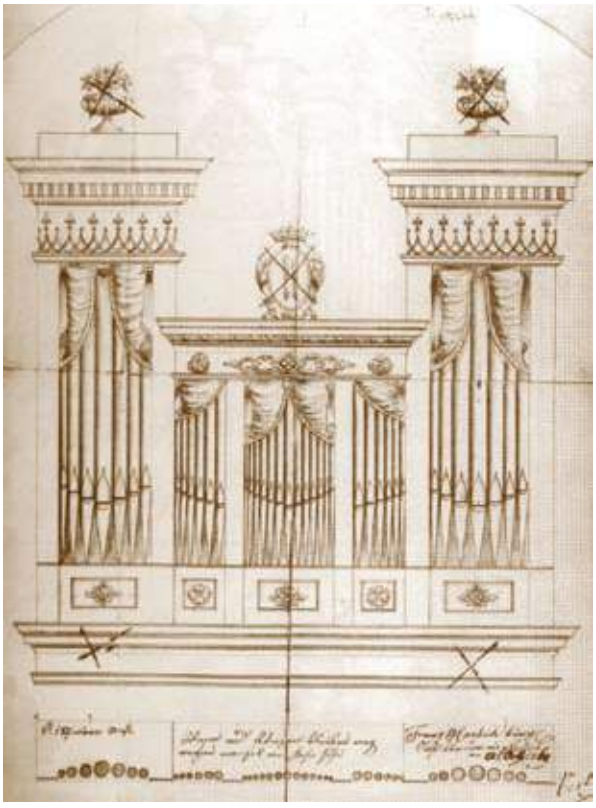
30. Vargonų prospekto 4. 1. 5. varianto pavyzdžiai

30-3. Nežinomas meistras, XIX a. pr. / iki 1812, Simno bažnyčia

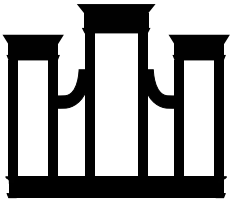
30-4. Modest Michniewicz, 1827, Dotnuvos bažnyčia

30-5. František Harbich, XIX a. I p., eskizas (*Zglinski, 2012, p. 301*)

30-6. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Armoniškių bažnyčia (*Германішкі*, Baltarusija)

31. Vargonų prospekto 4. 2. 1. varianto pavyzdžiai

31-1. Nežinomas meistras, XIX a. pr. / 1826?, Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia

31-2. Nežinomas meistras, 1820, Pievėnų bažnyčia

31-3. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Užvenčio bažnyčia

31-4. Nežinomas meistras, 1850?, Aleksandrijos bažnyčia

31-5. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Pajieslio bažnyčia

31-6. Nežinomas meistras, 1811, Naujosios Žagarės bažnyčia

32-1. Józef Woyciullewicz, 1821, Varnių bažnyčia (buv. katedra)

32. Vargonų prospekto 4. 2. 2. varianto pavyzdžiai

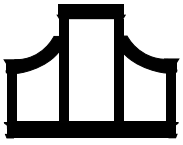
32-2. Nežinomas meistras, 1811?, Lučajaus bažnyčia (*Лучай*, Baltarusija)

32-3. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Šakynos bažnyčia

33-1. Nežinomas meistras, ~1820, Labanoro bažnyčia

33. Vargonų prospekto 4. 2. 3. varianto pavyzdžiai

33-2. Nežinomas meistras, XIX a. I p., Šiaudinės bažnyčia

33-3. Tadeusz Abramowicz, 1815, Prezmos bažnyčia (*Prezma*, Latvija)

33-4. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Rudnios bažnyčia

33-5. Nežinomas meistras, XIX a. vid., Vidiškių bažnyčia

33-6. Nežinomas meistras, 1815, Žalpių bažnyčia

34-1. Nežinomas meistras, XIX a. pr., Ančiškio bažnyčia

34. Vargonų prospekto 4. 2. 4. varianto pavyzdžiai

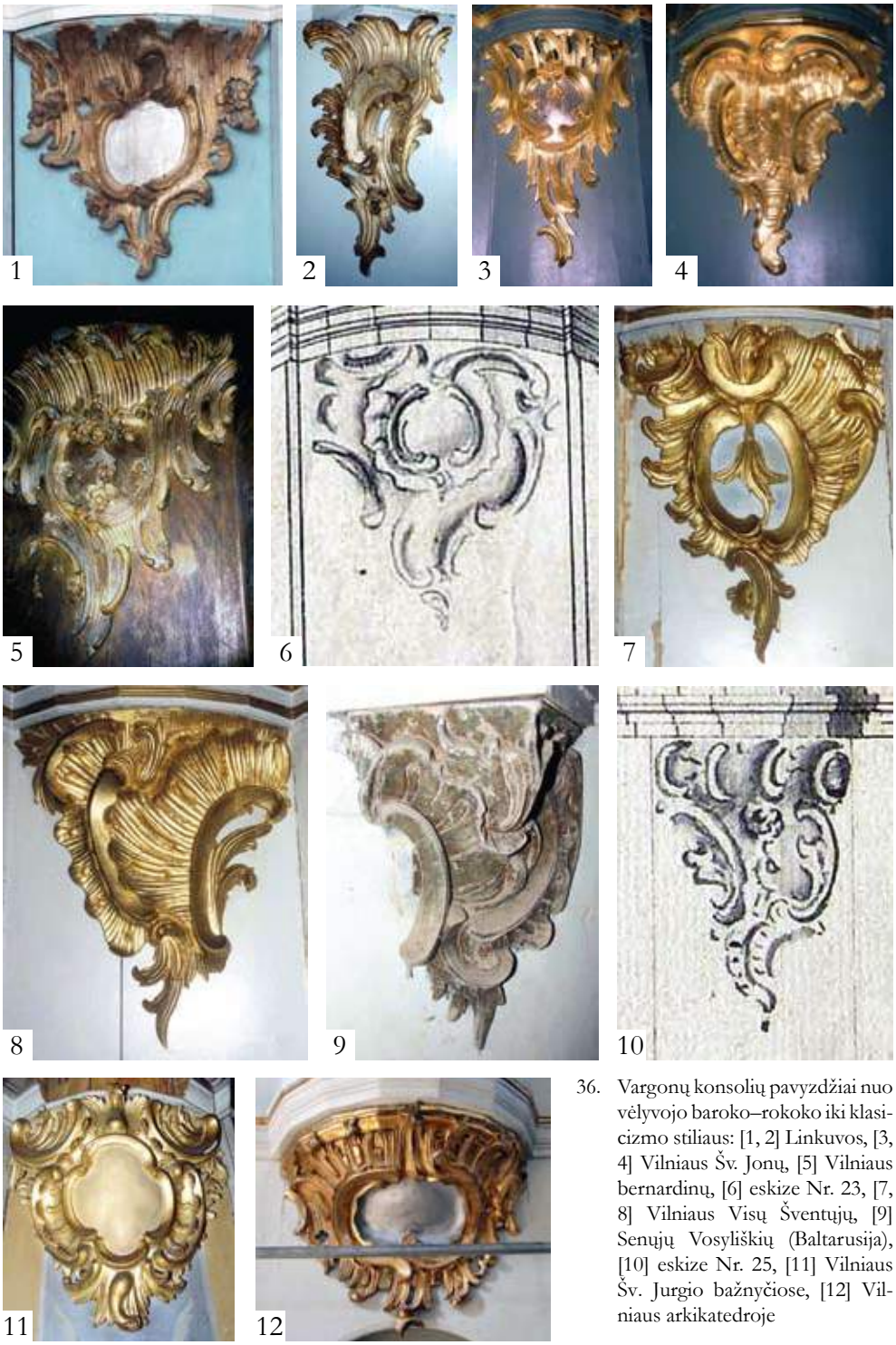
34-2. Nežinomas meistras, ~1790, Žirmūnų (*Жырмуны*, Baltarusija) bažnyčia

34-3. Nežinomas meistras, ~1796, Raguvėlės bažnyčia

35. [1, 2] Židikų bažnyčios vargonų fragmentai (nežinomas meistras, ~1830); [3, 4] Pievėnų bažnyčios vargonų fragmentai (nežinomas meistras, 1820)

36. Vargonų konsolių pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus: [1, 2] Linkuvos, [3, 4] Vilniaus Šv. Jonų, [5] Vilniaus bernardinų, [6] eskize Nr. 23, [7, 8] Vilniaus Visų Šventųjų, [9] Senųjų Vosyliškių (Baltarusija), [10] eskize Nr. 25, [11] Vilniaus Šv. Jurgio bažnyčiose, [12] Vilniaus arkikatedroje

1

2

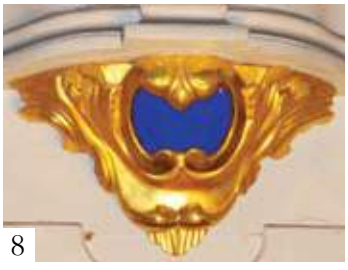

3

4

5

6

7

8

9

10

36 tęs. [1, 2] Joniškio, [3, 4] Jiezno, [5, 6] Kėdainių Šv. Jurgio, [7] Pasienės (Latvija), [8] Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios Oginskių koplyčioje; [9] Prienų, [10] eskize Nr. 9, [11] Tabariškių, [12] Semeliškių, [13] Geranainių (Baltarusija) bažnyčiose

11

12

13

1

2

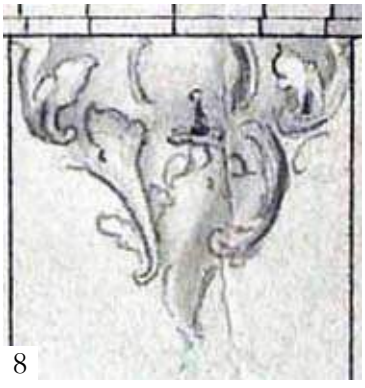

3

4

5

6

7

8

9

36 tęs. [1] Tytuvėnų, [2, 3] Pavandenės, [4] Troškūnų, [5] Kurtuvėnų, [6] Stakliškių, [7] Panemunėlio bažnyčiose, [8] eskize Nr. 13, [9] Skaudvilės bažnyčioje

1

2

3

4

5

6

7

8

36 tęs. [1] Budslavo (Baltarusija), [2] Tverų, [3] Vidsodžio, [4] Sedos, [5, 6] Kėdainių Šv. Juozapo, [7] Rozalimo, [8] Suvainiškio, [9] Vėžaičių, [10] Pivašiūnų, [11] Kantaučių, [12] Vėžaičių, [13] Sedos, [14] Joniškėlio bažnyčiose

9

10

11

12

13

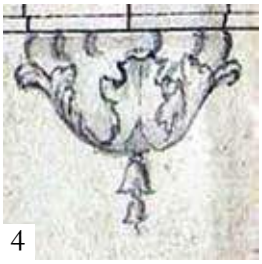

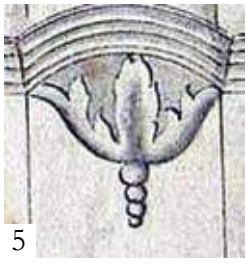
14

1

2

3

4

5

6

36 tęs. [1] Balbieriškio,
[2, 3] Skarulių bažnyčioje,
[4] eskize Nr. 13,
[5, 6] eskize Nr. 18,
[7] Dapšionių,
[8] Naujosios Žagarės,
[9] Šešuolių,
[10] Vidsodžio,
[11] Pivašiūnų,
[12] Šeduvos,
[13] Rozalimo bažnyčiose

7

8

9

10

11

12

13

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

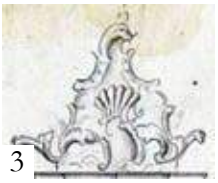

15

16

37. Vargonų kartušų, herbinių skydų pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus: [1] Budslavo, [2] Jūžintų, [3] Stakliškių, [4] Linkuvos, [5] Vilniaus Šv. Jonų, [6] Jiezno, [7] Vilniaus Visų Šventųjų, [8] Pabaisko, [9] Joniškio, [10] Šiaulių katedros, [11] Prezmos (Latvija) bažnyčiose, [12] eskize Nr. 25, [13] eskize Nr. 16, [14] eskize Nr. 7, [15] eskize Nr. 11, [16] Vilniaus Šv. Teresės bažnyčioje

1

2

3

4

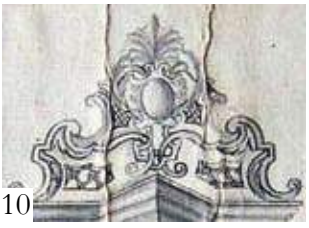

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

37 tęs. [1] Kurtuvėnų bažnyčioje, [2] eskize Nr. 7, [3, 4] eskize Nr. 13, [5] eskize Nr. 16, [6] eskize Nr. 23, [7] Tabariškių, [8] Kriaunų, [9] Medininkų, [10, 11] eskize Nr. 18, [12] Kėdainių Šv. Jurgio, [13, 14] Vilniaus Kalvarijų bažnyčiose, [15] Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios Oginskių koplyčioje

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

37 tęs. [1] Vilniaus Šv. Jurgio, [2] Vidsodžio, [3] Vaiguvos, [4] Trakų, [5] Panemunėlio, [6] Kėdainių Šv. Juozapo, [7] Kuldygos katalikų (Latvija), [8] Tytuvėnų, [9] Tverų, [10] Suvainiškio, [11] Lėno (Latvija), [12, 13, 14] Balbieriškio, [15] Rozalimo bažnyčiose

1

2

6

3

4

5

7

8

9

10

11

37 tęs. [1] Joniškėlio, [2] Varnių (buv. katedroje), [3] Sedos, [4, 5] Liolių, [6] Trakų, [7] Skarulių, [8] Labanoro, [9] Raguvėlės, [10] Antazavės, [11] Aleksandrijos, [12] Janapolės, [13] Eigirdžių, [14] Žemalės bažnyčiose

12

13

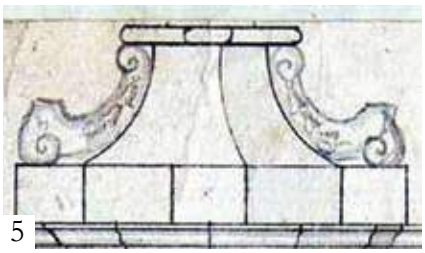

14

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

37 tęs. [1] Vidsodžio, [2] Notėnų, [3] Eigirdžių, [4] Daugų bažnyčiose, [5] eskize Nr. 13, [6] Gaurės, [7] Vėžaičių, [8] Apytalaukio bažnyčiose, [9] eskize Nr. 25, [10] Varnių parapinėje (Šv. Aleksandro), [11] Aleksandravėlės, [12] Luokės bažnyčiose

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

38. Vargonų prospektų didžiųjų sparnų pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko– rokoko iki klasicizmo stiliaus: [1] Vilniaus evangelikų liuteronų; [2] Vilniaus Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo dominikonų bažnyčiose; [3] eskize Nr. 9; [4] eskize Nr. 18; [5] eskize Nr. 21; [6] Batakių liuteronų; [7] Linkuvos; [8] Daugų; [9] Vilniaus Šv. Jurgio; [10] Vilniaus Šv. Jonų; [11] Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčiose

← 37 tęs. Vargonus puošiančių vazų pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus: [1] Joniškio bažnyčioje, [2] eskize Nr. 7, [3] Linkuvos, [4] Stakliškių, [5] Semeliškių, [6] Troškūnų, [7] Budslavo (Baltarusija), [8] Trakų, [9] Tverų, [10] Lėno (Latvija), [11] Skarulių, [12] Vilniaus Šv. Jurgio, [13] Armoniškių (Baltarusija), [14] Vilniaus Šv. Mikalojaus, [15] Pašušvio, [16] Skaudvilės, [17] Vidsodžio, [18] Kėdainių Šv. Juozapo, [19] Troškūnų, [20] Liolių, [21] Nidermuižos (Latvija), [22] Sudervės, [23] Giedraičių, [24] Janapolės bažnyčiose

38 tęs. [1] Kėdainių Šv. Jurgio; [2] Prienų; [3] Daugų (altoriaus); [4] Medininkų; [5] Tabariškių; [6] Pabaisko bažnyčiose; [7] eskize Nr. 13; [8] Joniškio bažnyčioje; [9] eskize Nr. 13; [10] Geranainių (Baltarusija) bažnyčiose

38 tęs. [1] Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios Oginskių koplyčios; [2] Vilniaus Kalvarijų; [3] Jiezno; [4] Suvainiškio bažnyčiose; [5] eskize Nr. 25; [6] Budslavo (Baltarusija); [7] Semeliškių; [8] Balbieriškio; [9] Antazavės; [10] Skaudvilės (dab. šoninio altoriaus sparnas) bažnyčiose

38 tęs. [1] Šiaulių katedroje; [2] Vilniaus Visų Šventųjų bažnyčioje; [3] Vilniaus arkikatedroje; [4] eskize Nr. 11; [5] Stakliškių; [6] Kėdainių Šv. Juozapo; [7] Tytuvėnų; [8] Troškūnų; [9] Šeduvos; [10] Kurtuvėnų bažnyčiose

→ 38 tęs. [1] Trakų; [2] Tverų; [3] Sedos; [4] Joniškėlio; [5] Žarėnų (dab. altoriaus sparnas); [6] Vėžaičių; [7] Vidsodžio; [8] Vaiguvos; [9] Dapšionių bažnyčiose; [10] eskize Nr. 16

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

38 tęs. [1] Pivašiūnų; [2] Gaurės; [3] Notėnų; [4] Kantaučių; [5] Požerės; [6] Rozalimo (dab. pulpito dalis) bažnyčiose; [7] eskize Nr. 23; [8] Vilniaus universiteto auloje; [9] eskize Nr. 7; [10] Skarulių; [11] Panemunėlio bažnyčiose

38 tęs. [1] Pievėnų; [2] Vidiškių; [3] Žemalės; [4] Židikų; [5] Aleksandrijos; [6] Nidermuižos (Latvija); [7] Nedzingės; [8] Labanoro; [9] Kriaunų bažnyčiose

39. Vargonų prospektų mažųjų sparnelių pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus: [1] Daugų; [2] Linkuvos; [3] Medininkų; [4] Vilniaus Šv. Jurgio bažnyčiose; [5] eskize Nr. 16; [6] eskize Nr. 7; [7] Vilniaus Šv. Mikalojaus; [8] Vilniaus Visų Šventųjų; [9] Pabaisko; [10] Šiaulių katedroje; [11] eskize Nr. 11; [12] Vilniaus Šv. Teresės bažnyčiose

1

2

3

4

39 tęs. [1] Geranainių (Baltarusija);
[2] Tabariškių;
[3] Vilniaus Kalvarijų bažnyčiose;
[4] eskize Nr. 9;
[5] Jiezno;
[6] Joniškio;
[7] Suvainiškio;
[8] Kėdainių Šv. Jurgio;
[9] Kriaunų;
[10] Troškūnų bažnyčiose;
[11] eskize Nr. 23;
[12] Vilniaus arkikatedroje

5

6

7

8

9

10

11

12

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

39 tęs. [1] Joniškėlio; [2] Lėno (Latvija); [3] Tytuvėnų; [4] Kantaučių; [5] Balbieriškio; [6] Kurtuvėnų; [7] Rozalimo; [8] Lašių (Latvija); [9] Nidermuižos (Latvija); [10] Žemalės; [11] Pievėnų; [12] Pavandenės bažnyčiose

11

12

← 39 tęs. [1] Budslavo (Baltarusija); [2] Jūžintų; [3] Stakliškių; [4] Kėdainių Šv. Juozapo; [5] Tytuvėnų; [6] Kurtuvėnų; [7] Šeduvos; [8] Panemunėlio; [9] Skaudvilės; [10] Tverų; [11] Sedos; [12] Notėnų; [13] Vidsodžio; [14] Pivašiūnų bažnyčiose

Vilniaus bernardinų bažnyčioje

Vilniaus Šv. Jonų bažnyčioje

Jiezno bažnyčioje

Joniškio bažnyčioje

Linkuvos bažnyčioje

40. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčioje

Vilniaus Šv. Teresės bažnyčioje

Vilniaus Kalvarijų bažnyčioje

Prienų bažnyčioje

Daugų bažnyčioje

Vilniaus arkikatedroje

Eskizas Nr. 9

Vilniaus Šv. Jurgio bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Vilniaus Šv. Mikalojaus bažnyčioje

Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios Oginskių koplyčioje

Vilniaus universiteto auloje

Vilniaus Visų Šventųjų bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Suvainiškio bažnyčioje

Tabariškių bažnyčioje

Kėdainių Šv. Jurgio bažnyčioje

Jūžintų bažnyčioje

Stakliškių bažnyčioje

Semeliškių bažnyčioje

Medininkų bažnyčioje

Skarulių bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Troškūnų bažnyčioje

↑ Kėdainių Šv. Juozapo bažnyčioje

← Budslavo (Baltarusija) bažnyčioje

Tverų bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Tytuvėnų bažnyčioje

Šeduvos bažnyčioje

Sedos bažnyčioje

Joniškėlio bažnyčioje

Lėno (Latvija) bažnyčioje

Vidsodžio bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Vėžaičių bažnyčioje

Dapšionių bažnyčioje

Trakų bažnyčioje

Kurtuvėnų bažnyčioje

Pivašiūnų bažnyčioje

Notėnų bažnyčioje

Vaiguvos bažnyčioje

Pavandenės bažnyčioje Požerės bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Rozalimo bažnyčioje

Skaudvilės bažnyčioje

Kantaučių bažnyčioje

Panemunėlio bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Antazavės bažnyčioje

Vadaktėlių bažnyčioje

Balbieriškio bažnyčioje

Aleksandrijos bažnyčioje

Telšių Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje

Labanoro bažnyčioje

Luokės bažnyčioje

Varnių buv. katedroje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

Pievėnų bažnyčioje

Pajieslio bažnyčioje

Alizavos bažnyčioje

Naujosios Žagarės bažnyčioje

Lašių (Latvija) bažnyčioje

Dambavos bažnyčioje

Sudervės bažnyčioje

Lučajų (Baltarusija) bažnyčioje

Armoniškių bažnyčioje

Vidiškių bažnyčioje

Giedraičių bažnyčioje

40 tęs. Vargonų prospektų vamzdžių puošybos pavyzdžiai nuo vėlyvojo baroko–rokoko iki klasicizmo stiliaus

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

42. Vargonus puošiančių angelo skulptūrų pavyzdžiai: [1] Budslavo (Baltarusija) bažnyčioje; [2] eskize Nr. 9; [3] eskize Nr. 11; [4] eskize Nr. 21; [5] eskize Nr. 23; [6] Geranainių (Baltarusija); [7] Giedraičių; [8] Jiezno; [9] Kurtuvėnų; [10] Linkuvos; [11] Vilniaus Šv. Jonų; [12] Jūžintų; [13] Stakliškių bažnyčiose

13

← 41. Lambrekeno juostos pavyzdžiai Lietuvos vargonuose: [1] Tytuvėnų, [2] Trakų, [3] Budslavo, [4] Troškūnų, [5] Kantaučių, [6] Daugų, [7] Vilniaus arkikatedros, [8] Linkuvos, [9] Vilniaus Šv. Jonų, [10] Kurtuvėnų, [11] Liolių bažnyčiose

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

42 tęs. [1] Trakų; [2] Šiaulių katedros; [3] Tabariškių; [4] Prienų; [5] Troškūnų; [6] Raguvėlės; [7] Sudervės; [8] Vilniaus universiteto auloje; [9] Vilniaus Šv. Kotrynos; [10] Vilniaus Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo dominikonų ; [11] Vilniaus bernardinų; [12] Vilniaus Šv. Jurgio; [13] Vilniaus Šv. Teresės; [14] Vilniaus Visų šventųjų; [15] Pašušvio bažnyčiose

1

2

3

4

5

6

7

8

9

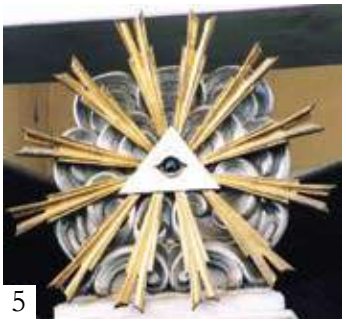
42 tęs. Karaliaus Dovydo skulptūrų pavyzdžiai: [1] Linkuvos; [2] Daugų; [3] Geranainių (Baltarusija); [4] Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčiose; [5] Vilniaus arkikatedroje; [6] Vilniaus bernardinų; [7] Kurtuvėnų; [8] Troškūnų; [9] Tytuvėnų bažnyčiose

1

2

3

4

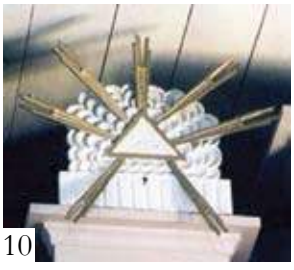

5

6

7

8

9

10

11

43. Apvaizdos akis Lietuvos vargonuose: [1] Sedos, [2] Notėnų, [3] Dapšionių, [4] Vaiguvos, [5] Joniškėlio, [6] Lėno (Latvija), [7] Kantaučių, [8] Pivašiūnų, [9] Armoniškių (Baltarusija), [10] Tenenių, [11] Viešvėnų, [12] Šešuolių, [13] Židikų, [14] Žemaičių Naumiesčio, [15] Tūbinės, [16] Dotnuvos bažnyčiose

12

13

14

15

16

44. Vilniaus mokyklos vargonams nebūdinga prospekto didžiųjų šoninių sparnų forma su išplatėjimu per vidurį:
[1] Batakių evangelikų liuteronų, [2] Bartėnų (Lenkija), [3] Miulhauzeno / Mlynarų (Lenkija), [4] Kretingos evangelikų liuteronų, [5] Griškabūdžio, [6] Veličkų (Lenkija) bažnyčiose

1

2

3

4

5

6

45. Treliažo elementas vargonų puošyboje: [1] Kiemeliškių (Baltarusija), [2] Vilniaus Šv. Dvasios bažnyčiose

1

2

46. Vilniaus Šv. Dvasios bažnyčios vargonų prospekto puošyba

→ 47. [1] Linkuvos, [2] Vilniaus Šv. Jonų, [3] Vilniaus bernardinų bažnyčių vargonų puošybos ikonografija

1

2

3

1

2

3

4

48. Vargonų vmzdžius dengiantys medžio skydai ir pjaustyti ornamentai: [1] Spirakių; [2] Eigirdžių; [3] Nevarėnų; [4] Apytalaukio bažnyčiose

49. Tapyto vargonų prospekto skydas Adakavo bažnyčioje

50. Tapyto vargonų prospekto skydas Ukrinų bažnyčioje

51. Klasicistinė Simno bažnyčios vargonų puošyba

Povilionis, Girėnas

Po-254 Vėlyvojo baroko vargondirbystės menas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje / Girėnas Povilionis. – Vilnius : Vargonų paveldo centras, 2013. – 384 p. : iliustr. – Santr. angl.

Asmenvardžių rodyklė : p. 250
Vietovardžių rodyklė : p. 254
ISBN 978-609-95485-0-0

Lietuvos vargonų istorijoje svarbų vaidmenį atliko Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės mokykla, datuojama XVIII a. antra puse–XIX a. pirma puse. Apie šimtmetį funkcionavusios mokyklos vargonai išsiskyrė originaliais vėlyvojo baroko bruožais ir stilistine konversija nuo baroko stiliaus vargonų (barokinis instrumentas ir barokinis prospektas) iki barokinio instrumento ir klasicistinio prospekto derinio. Iki XX a. pabaigos šis LDK vargonų statybos istorijos šimtmetis buvo tiriamas mažai ir nenuosekliai. Stilistiškai unikali Lietuvos vargondirbystės mokykla gana ilgai buvo analizuojama neatskiriamai nuo Karaliaučiaus vargonų meistrų palikimo, į ją buvo žvelgiama kaip į Karaliaučiaus vargondirbystės tradicijų marginalinę raišką mūsų šalies teritorijoje.

Ši monografija sumuoja daugiau kaip penkiolikos metų praktinės ir mokslinės veiklos rezultatus. Pristatomų tyrimų geografija peržengia dabartinės Lietuvos ribas ir apima dalį Latvijos, Lenkijos ir Baltarusijos teritorijų. Tai lėmė bažnytinių institucijų administraciniai ryšiai nagrinėjamame šimtmetyje, tuo metu aprėpę Vilniaus ir Žemaičių vyskupijų teritorijas ir XVIII a. pab.–XX a. pr. joms priklausiusias panaikintos Kuršo ir Livonijos vyskupijos teritorijas.

Vargonų situacijos mūsų krašte apžvalga pradedama nuo pirmojo vargonų paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 1408 m. Nuosekliai aptariama kaimyninių kraštų tradicijų sklaida ir susisteminta archyvinė informacija apie XVI–XIX a. pirmoje pusėje Lietuvoje vargonus stačiusius meistrus. Nustačius Vilniaus vargondirbystės mokyklos formavimosi bei įsitvirtinimo aspektus, detaliai analizuojami šios mokyklos originalumo bruožai: vargonų prospekto sandaros, puošybos ir instrumento (dispozicijos, atskirų registrų ir pan.) savitumo klausimai. Knygoje pateikiama tipinių Vilniaus mokyklos vargonų prospektų klasifikacija, analizuojami VDA bibliotekos Senų ir retų spaudinių skyriuje saugomų autentiškų XVIII a. antros pusės vargonų projektai-eskizai. Pasitelkus hipotetinės prospektų ir instrumentų rekonstrukcijos argumentus, diskutuojama apie Vilniaus Šv. Jonų bažnyčios ir Vilniaus arkikatedros vargonų autorystę.

UDK 681.81(474.5)(091)

GIRĖNAS POVILIONIS
Vėlyvojo baroko vargondirbystės menas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje

Redaktorės *Ilona Čiužauskaitė, Rima Povilionienė*
Dailininkas, maketuotojas *Alfredas Simonavičius*
Vertėja *Aldona Matulytė*
Anglų kalbos redaktorė *Zuzana Šiušaitė*

Tiražas 300 egz.
Išleido Vargonų paveldo centras
Mindaugo g. 12E-43, Vilnius, LT-03225, Lietuva
Tel. +370 614 76738, girenas@vargonai.com, www.vargonai.com
Spausdino Vilniaus dailės akademijos leidykla ir spaustuvė
Dominikonų g. 15, Vilnius, LT-01013, Lietuva